

در گفت و گوی مشروح دانا با یک جمعیت شناس مطرح شد: تاثیر ماهواره بر تمایل خانواده برای تک فرزندی/با نگاه اومانیستی نمی توان مشکل جمعیتی را حل کرد/لزوم اجرای مشوق های فرزندآوری

دانا ۹۳/۳/۲۲- جامعه شناس و استاد دانشگاه اظهار داشت: از این جهت که در مجمع تشخیص مصلحت نظام فرمایشات رهبری به یک راهبرد تبدیل شد و در آنجا سازمان ها و وزارت خانه هایی را موظف و متولی این قضیه قرار داد جای تقدیر دارد؛ اما به منظور محقق شدن، این نهادها یک سری هزینه ها و بودجه ها و مقدماتی را لازم دارند.

محمودلی علیی جمعیت شناس و مدرس دانشگاه در گفتگوی مشروح با شبکه اطلاع رسانی دانا ضمن اشاره به اینکه ما کاهش جمعیت نداریم بلکه عدم تناسب ساختار سنی را در پیش گرفته ایم، اظهار داشت: در حال حاضر نزدیک به یک میلیون نفر به جمعیت ایران اضافه می شود ولی ساختار جمعیتی در حال پیر شدن است و اگر این پیر شدن جمعیت در قالب جانشین یا مولید اتفاق نیفتد، مشکل ایجاد می کند.

وی در ادامه افزود: نرخ مولید اگر به زیر ۲.۱ برسد مشکل ایجاد می شود و ما در سالهای ۸۷ و ۸۸ به مرز ۲.۱ رسیدیم و بعد از آن وارد بحران تغییر ساختار جمعیت شده ایم و اگر اقدامات پیشگیرانه صورت نگیرد، به دلیل اینکه جمعیت یک جریان تدریجی و زمان بر است، در نتیجه ما زمان را از دست می دهیم.

این استاد جمعیت شناسی نرخ باروری را در ایران ۱.۷ دانست و تاکید کرد: ولی این نرخ برای اینکه از حالت بحرانی خارج شود باید برسد به ۲.۲ (در کشورهای توسعه یافته نرخ مناسب برای باروری ۲.۱ است اما این نرخ برای ما ۲.۲ یا ۲.۲۵ است زیرا ما مرگ و میر ناشی از حوادث زیاد داریم) فاصله گرفتن نرخ باروری ما از ۲.۲ و رسیدن به ۱.۷ خطرناک است و باید بررسی شود که چه اتفاقاتی افتاده است که ما به این نرخ بحرانی رسیدیم و باید چه اقداماتی انجام شود تا جلوی این روند گرفته شود.

*تمایل برای تک فرزندی برگرفته از تاثیر ماهواره و شبکه های اجتماعی بر خانواده است

* مشکلات تأخیر در تجدید نسل جدید

علیی ادامه داد: آنچه که در واقع اتفاق افتاده این است که نحوه زندگی، شرایط موقعیت اجتماعی افراد و سبک زندگی تغییر کرده است به طوری که امروزه خانواده ها به لحاظ گسترش ارتباطات جهانی، تأثیرات زیادی از اینترنت، ماهواره و شبکه های اجتماعی پذیرفته اند و این باعث شده است که خانواده ها تمایل به تک فرزندی و حتی بدون فرزندی داشته باشند و این گونه ابزار آلات تکنولوژی بیشترین تأثیر را در این اتفاق داشته اند.

وی اضافه کرد: عوامل تأثیر گذار دیگر، تحصیلات زنان که در قالب ارتقاء مدارج تحصیلی و بالا رفتن دانش اجتماعی است و همچنین اشتغال به معنای عاملی که فرزند آوری مانع تحقق آن است. بنابراین مجموع این عوامل باعث شده است که خانواده ها ترجیح می دهند که یا فرزند کمتری داشته باشند و یا اینکه در سنین بالا اقدام به فرزند آوری کنند به طوری که متوسط سن مادر در گذشته حدودا ۲۴ سال بوده است ولی در حال حاضر بالای ۳۳ سال است و این عامل تهدید کننده است که موجب تأخیر در تجدید نسل می شود.

عضو هیئت علمی دانشگاه در پاسخ با سوالی مبنی بر اینکه باید چه کار کرد که جلوی این مسائل گرفته شود، گفت: مهمترین اقدام باید برنامه ریزی طولانی مدت و درست باشد که یکی از آنها در قالب ایده دهی و هدایت اجتماعی از طریق برنامه ها و از طریق تغییر سبک زندگی است و همچنین مشوق های دولتی و نهادی است که می شود برای خانواده ها عرضه کرد که در همه کشور ها نیز اعمال می شود مانند مرخصی های زایمان، حفظ جایگاه شغلی و خیلی چیزهای دیگر.

* با نگاه اومانیستی نمی توان مشکل جمعیتی را حل کرد

* نقش موثر مرخصی زایمان در تمایل زنان به فرزندآوری

این مدرس دانشگاه مدل ها و تئوری های جمعیتی در دنیا را الهام گرفته شده از دیدگاه های سرمایه داری و اومانیستی دانست و اذعان کرد: با نگاه اومانیستی نمی توان مشکل جمعیتی را حل کرد همان طور که اروپائیان نتوانستند و به مشکل برخوردند و در

این نگاه که صرفاً به رفاه و آسایش و لذت جویی از دنیا به هر نحو ممکن توجه دارد، فرزند و فرزندآوری مزاحم است و والدین صرفاً به دلیل علاقه به فرزند و نیاز به پدر شدن یا مادر شدن، اقدام به فرزندآوری می کنند و این نیاز خود را با یک فرزند ارضا می کنند و فرزندان بعدی در آن نگاه معنایی ندارد جز افزایش هزینه های زندگی.

وی با اشاره به اینکه نمی توان توقع استقبال یا نگاه مناسب به این مسأله اجتماعی را در فضای دانشگاهی داشت، خاطرنشان کرد: در فضای دانشگاهی ما، دانش اساتید یا مبتنی بر دیدگاه ها و نظریه های غربی است یا اینکه اگر متمایل به شرق باشند نیز ملهم از غرب است؛ البته تعدادی از اساتید هستند که نسبت به این مسأله منعطف و معتدل برخورد می کنند اما می توان به عنوان نمونه ذکر کرد که در سمینار جمعیت شناسی که ۲ هفته پیش برگزار شد اصلاً نگاه مثبتی نسبت به بهبود وضعیت فعلی وجود نداشت.

علیی با اشاره به فرمایشات مقام معظم رهبری در مورد جمعیت، اظهار داشت: از این جهت که در مجمع تشخیص مصلحت نظام فرمایشات رهبری به یک راهبرد تبدیل شد و در آنجا سازمان ها و وزارت خانه هایی را موظف و متولی این قضیه قرار داد جای تقدیر دارد اما به منظور محقق شدن، این نهادها یک سری هزینه ها و بودجه ها و مقدماتی را لازم دارند.

وی با مثالی تشریح کرد: یکی از مسائلی که می تواند در قضیه فرزندآوری نقش داشته باشد مرخصی زایمان برای خانم هاست و این بسیار مهم است و تأثیر گذار است و تصویب شده است که ۹ ماه مرخصی زایمان باید برای خانم ها در نظر گرفته شود اما به علت اینکه این کار بسیار هزینه بر است، هیچ یک از سازمان ها و وزارت خانه ها فعلاً زیر بار این نرفته اند، بنابراین باید برنامه ریزی دقیق انجام شود تا بتوان به قوانینی که تصویب می شود جامه عمل پوشاند و این مستلزم این است که ضمانت اجرایی و مالی داشته باشند و گرنه صرفاً با حرف زدن، کاری انجام نمی شود.

*تغییر نگرش در خانواده ها کلیدترین موضوع جمعیت شناختی است

وی حمایت و استقبال مردم از برنامه ها نظام جمعیتی را بسیار با اهمیت دانست و تأکید کرد: اگر ما بخواهیم هر برنامه ای در هر نظام جمعیتی برای مردم در نظر بگیریم در صورت عدم استقبال مردم نسبت به آن مطمئناً با شکست مواجه خواهد شد و عکس آن هم صادق است به این معنی که اگر مردم خودشان بخواهند کاری را انجام دهند و مسئولین بخواهند جلوی آنها را بگیرند در این صورت نیز باز مردم پیروز خواهند شد. از این لحاظ همه مواردی که ذکر شد از جمله برنامه ریزی های مناسب و سیاست های تشویقی و ... همه مکمل این هستند که باید در ابتدا تغییر نگرش در مردم بوجود بیاید که در غیر این صورت اگر در خانواده ها تغییر نگرش بوجود نیاید و برای آنها تفهیم نشود که فرضاً تک فرزندی چه مشکلاتی دارد، بالا رفتن سن ازدواج این مسائل را دارد و خیلی دیگر از این دست مسائل برای مردم عینی و ملموس نشود، هر برنامه ریزی ای که انجام گیرد محقق نخواهد شد حتی اگر با جبر و زور همراه باشد باز هم تأثیر ناچیزی خواهد داشت.

این مدرس دانشگاه یادآور شد: اگر تغییر نگرش ایجاد شود مردم بسیار بیشتر استقبال می کنند و هزینه ها نیز بسیار کاهش خواهد یافت به طور مثال در حال حاضر در جامعه ما اگر خانمی پنج فرزند داشته باشد در نگاه عامه ما نگاه ارزشی به وی نخواهد شد و ضد ارزش محسوب می شود اما در زمان گذشته اگر خانمی کمتر از سه یا چهار فرزند داشت در نگاه عامه زنی بود که مشکل داشته است و نتوانسته است فرزند بیاورد و یا اگر هم فرزند آورده، نتوانسته است آنها را حفظ کند بنابراین کلیدی ترین موضوع تغییر نگرش در خانواده هاست و موارد دیگر نقش تسهیل گر را دارند؛ چنانکه در خیلی از کشورها نیز این اتفاق افتاده است و توجه به این موضوعات بسیار تعیین کننده است.